

รายงานการวิจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น
หลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา
(Factors Influencing Breast Feeding Behaviors of Postpartum
Adolescent Mothers in Maharat Nakhonratchasima Hospital)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยแต่เพียงผู้เดียว

รายงานการวิจัย

**ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่น
หลังคลอดในโรงพยาบาลมหาสารคามราชสีมา
(Factors Influencing Breast Feeding Behaviors of Postpartum
Adolescent Mothers in Maharat Nakhonratchasima Hospital)**

คณะผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการ

ลักษณะ ไซยนอก

สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัวและผดุงครรภ์

สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ 2555

ผลงานวิจัยเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยแต่เพียงผู้เดียว

กันยายน 2558

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ประเภททุนสนับสนุนการสร้างและพัฒนา นักวิจัยรุ่นใหม่ ซึ่งสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีเกียรติ อนันต์สวัสดิ์ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยที่ให้คำชี้แนะจนกระทั่งโครงการวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประไพรัตน์ แก้วศิริ อาจารย์น้ำฝน ไวทยวงศ์กร คุณอรทัย ทรงผาสุข คุณทัศนีย์ การวัฒน์ และคุณจันทร์หา ว่องวัฒนกุล ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรในหอผู้ป่วยสูติกรรม 1 และหอผู้ป่วยสูติกรรม 2 ของโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี และที่สำคัญขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างมารดาวัยรุ่นหลังคลอดทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อมารดาวัยรุ่นหลังคลอดทุกคนต่อไป

ลักขณา ไชยนอก
ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นปัญหาที่สำคัญของมารดาวัยรุ่น หลายปัจจัยมีส่วนช่วยให้เกิดความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นต้น การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดา วัยรุ่นหลังคลอด

วิธีการ: กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชานครราชสีมา จำนวน 85 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้ผู้ป่วยตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถาม แรงสนับสนุนทางสังคม และแบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพรรณนา และใช้สถิติการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย: ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ แรงสนับสนุนทางสังคม สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ร้อยละ 31 ($R^2 = .319$, $F = 38.82$, $p < .001$)

สรุป: จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้มารดา หลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเหมาะสม ดังนั้นพยาบาลควรส่งเสริมและ สนับสนุนให้มารดาหลังคลอดวัยรุ่นเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยให้การช่วยเหลือต่างๆ และให้ครอบครัว เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลมารดาหลังคลอดวัยรุ่น

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ / มารดาวัยรุ่น / หลังคลอด

Abstract

Background and Purpose: Breastfeeding is a major problem in adolescent mothers. There are several factors related to successful in behaviors of breastfeeding such as personal factors, knowledge, attitude and social support. The purpose of the present work was to study the factor predict breastfeeding behaviors of postpartum adolescent mothers.

Methods: The sample of descriptive research was 85 postpartum adolescent mothers in Maharat Nakhonratchasima Hospital. The data was selected by purposive sampling between April to June, 2013. Research instruments consists of 5 parts: demographic data, measure test of knowledge, measure test of attitude, measure test of social support and measure test of breastfeeding behavior of postpartum adolescent mothers. Data were analyzed by using descriptive statistic and stepwise multiple regression analysis.

Results: The results of the present study revealed that social support could explain 31% ($R^2 = .319$, $F = 38.82$, $p < .001$) of the variance in breastfeeding behavior of postpartum adolescent mothers.

Conclusions: The results suggest that social support is very importance. The nurses should promote and support in postpartum adolescent mothers by providing assistance and support their families.

Keyword: Breastfeeding Behaviors, Adolescent Mothers, Postpartum

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
นิยามตัวแปร.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	12
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	13
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	16
การพิทักษ์สิทธิ์.....	16
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	17
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	17
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ข้อมูลทั่วไป.....	18
ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	19

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย (ต่อ)	
เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	21
แรงสนับสนุนทางสังคม.....	23
พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	25
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	26
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่.....	27
บทที่ 5 บทสรุป	
สรุปผลการวิจัย.....	29
อภิปรายผลการวิจัย.....	30
ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	34
บรรณานุกรม.....	36
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
ภาคผนวก ข เอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์.....	47
ภาคผนวก ค ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ.....	52
ประวัติผู้วิจัย.....	54

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....	18
ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นรายชื่อที่ตอบถูกและตอบผิด.....	20
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้.....	21
ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนเจตคติเกี่ยวกับ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม.....	22
ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนแรงสนับสนุน ทางสังคมของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม.....	23
ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายชื่อและโดยรวม.....	25
ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson's correlation).....	27
ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยทำนายกับพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด.....	27
ตารางที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยทำนายพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด.....	28

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	หน้า 4
-------------------------------------	-----------

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

น้ำนมแม่เป็นอาหารในระยะเริ่มแรกของชีวิตทารก เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นอาหารที่ดีที่สุดและเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงทารก เนื่องจากมีประโยชน์มากมายกล่าวคือ ย่อยและดูดซึมได้ง่าย สะอาด ปลอดภัย มีคุณค่าทางสารอาหารครบถ้วน จำเป็นต่อการพัฒนาการและการเจริญเติบโตของทารก มีภูมิคุ้มกันโรคช่วยป้องกันการเกิดโรคในระบบทางเดินหายใจและระบบทางเดินอาหาร (Cunningham. et al., 2005) ทั้งยังมีประโยชน์สำหรับมารดา กล่าวคือ ช่วยให้มีคลุกหดรัดตัวดีกลับเข้าสู่สภาพเดิมเร็วขึ้น ลดอัตราเสี่ยงต่อการเกิดภาวะตกเลือดหลังคลอด และช่วยให้ไม่อ้วนเนื่องจากไขมันที่สะสมไว้ในระหว่างตั้งครรภ์จะถูกผลิตเป็นน้ำนมให้ทารก ลดโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็งเต้านม มะเร็งรังไข่ อีกทั้งยังมีความสะดวก และช่วยประหยัดรายจ่ายของครอบครัว (วิระพงษ์ จิตรานนท์, 2536) ส่วนประโยชน์ทางด้านจิตสังคม ส่งผลให้มารดามีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความสุขและความพึงพอใจ ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพันระหว่างมารดาและทารก ซึ่งจะช่วยให้ทารกมีพัฒนาทางด้านจิตใจอันจะเป็นพื้นฐานในการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ (ศิริวรรณ ทุมเชื้อและวันเพ็ญ กุลนริศ, 2549)

ประเทศไทยมีนโยบายในการรณรงค์ให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) จนกระทั่งปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2534 องค์การยูนิเซฟและองค์การอนามัยโลกคัดเลือกประเทศไทยให้เป็น 1 ใน 12 ประเทศทั่วโลกที่เป็นประเทศแกนนำในการดำเนินงานตามโครงการสายสัมพันธ์แม่ลูก โดยยึดหลักบันได 10 ขั้นสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (10 steps to successful breast feeding) โดยรัฐบาลสนับสนุนให้สตรีหลังคลอดทั้งภาครัฐและเอกชนหยุดงานเป็นเวลา 3 เดือนเพื่อเพิ่มระยะเวลาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้นานที่สุด อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนในประเทศสหรัฐอเมริกา (southwestern Ontario) พบว่า มีร้อยละ 23 (Clifford, T. J. et al., 2006) สำหรับในประเทศไทยจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. 2529-2535 พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 3 เดือน มีเพียงร้อยละ 4 ในปี พ.ศ. 2539 กองโภชนาการ พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 4 เดือนมีร้อยละ 3.6 และปี พ.ศ. 2545 สำนักส่งเสริมสุขภาพ พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 4 เดือนมีร้อยละ 13.8 (บวร งามศิริอุดม, 2547) และในปี พ.ศ. 2549 ศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนมีเพียงร้อยละ 1.30 จะเห็นได้ว่า ถึงแม้จะมีการรณรงค์ให้มีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แต่ยังคงพบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ยังอยู่ในอัตราที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จนถึงปัจจุบันที่

กำหนดอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนไว้ร้อยละ 30 แนวโน้มการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ลดลง อาจเนื่องมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น มารดาต้องทำงานนอกบ้าน มารดาน้ำนมไม่เพียงพอ หรือมีปัญหาเกี่ยวกับหัวนม ความเจ็บป่วย หรือความผิดปกติของทารกที่ทำให้มารดาและทารกแยกกันนานเกินไป การไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทางสาธารณสุขและครอบครัว รวมถึงความตั้งใจและความพึงพอใจในการให้นมบุตร (กาญจนา คำดี, 2537; ศิริวรรณ ทุมเชื้อ และวันเพ็ญ กุลนริศ, 2549) โดยเฉพาะในมารดาวัยรุ่น พบว่ามีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำกว่ามารดาที่มีอายุมากกว่า เนื่องจากมารดาวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ซึ่งยังมีวุฒิภาวะไม่พร้อมสำหรับการเป็นมารดา เมื่อต้องปรับบทบาทเข้าสู่การเป็นมารดา อาจทำให้มารดาวัยรุ่นเกิดความวิตกกังวล ความเครียด อีกทั้งยังคำนึงถึงรูปร่างความสวยงามของตน อายุที่จะให้นมบุตรในที่สาธารณะและอายุเมื่อน้ำนมไหลประอะเลื้อยฝ่ำ คิดว่ามีน้ำนมน้อยไม่เพียงพอสำหรับทารก จึงต้องการเลี้ยงด้วยนมผสมแทน มีความรู้สึกไม่สุขสบาย เหนื่อย จึงต้องการพักผ่อน และต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังนั้น จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นหลังคลอดมีพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่เหมาะสม เพื่อให้การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ประสบความสำเร็จ

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นพฤติกรรมด้านสุขภาพที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมานั้น บุคคลจะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ประสบการณ์ และความต้องการของบุคคลต่อสิ่งนั้น (พิมเดือน ดอนสระ, 2546) ดังนั้น การที่มารดาจะแสดงพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีได้นั้น มารดาต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และได้รับการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด อีกทั้งการที่มารดามีทัศนคติที่ดีและมีความพร้อม จะทำให้มารดามีความมั่นใจและมีความสนใจในการเลี้ยงบุตรด้วยนมตนเอง (จำเนียร แสงภา, 2535) ซึ่งในมารดาวัยรุ่นบางราย แม้ว่าจะมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเต็มที่ แต่หากขาดความรู้ ขาดแหล่งให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา และไม่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัว จะส่งผลให้มารดาวัยรุ่นรู้สึกท้อแท้ใจ ซึ่งอาจทำให้เปลี่ยนไปให้อาหารอื่นแก่ทารกแทนได้ เนื่องจากการได้รับสนับสนุนทางสังคมจะช่วยให้บุคคลมีความรู้สึกถึงการได้รับความรัก การยอมรับ รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จะทำให้บุคคลนั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเหมาะสม (Pender, 1987) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มารดาประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งได้แก่ สามี มารดาของตนเอง มารดาของสามี และเพื่อนบ้าน (รัตนาวดี บุญญประภา, 2536) นอกจากนี้ แพทย์ พยาบาล และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นมีความมั่นใจในการให้นมบุตรคือ ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำ สอน ปรึกษา ประคับประคอง ให้กำลังใจ และช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในขณะเลี้ยงทารกด้วยนมแม่ อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรม การเลี้ยงลูก

ด้วยนมแม่จะประสบความสำเร็จได้นั้น มารดาวัยรุ่นต้องมีความรู้ มีเจตคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งได้แรงสนับสนุนจากสังคมจะช่วยให้มารดาวัยรุ่นเกิดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเหมาะสม รวมทั้งสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างมารดาวัยรุ่นและทารก ช่วยให้ทารกมีการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมบูรณ์ในอนาคต

โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีการดำเนินงานตามนโยบายสายใยรักแห่งครอบครัว ซึ่งให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กิจกรรมประกอบด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวและการปฏิบัติตัวในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เริ่มตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด การกระตุ้นให้ทารกดูดนมแม่ภายใน 30 นาทีหลังคลอด ซึ่งเป็นระยะต้นตัวของทารก (Klaus & Kennell, 1982) และให้มารดาให้นมทารกอย่างต่อเนื่องเป็นต้น ซึ่งการที่มารดาวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีและประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง และส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาวัยรุ่นให้ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

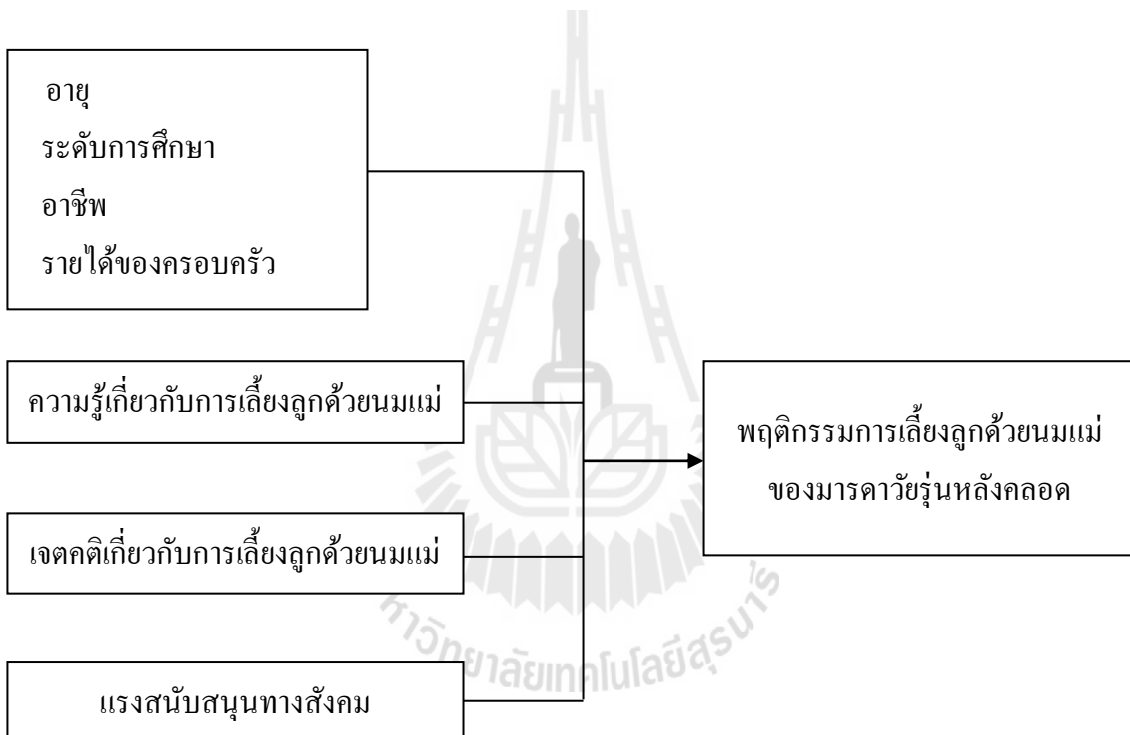
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาในมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคลแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติ และแรงสนับสนุนจากสังคม ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถูกต้องได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมารดาวัยรุ่นซึ่งถือว่าเป็นวัยที่ยังขาดความพร้อมในการมีบุตร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ผู้วิจัยจึงสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าว ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามตัวแปร

อายุ หมายถึง จำนวนปีเต็มของอายุกลุ่มตัวอย่างนับถึงวันตอบแบบสอบถาม ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างอายุไม่เกิน 20 ปี

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ หมายถึง งานหลักของกลุ่มตัวอย่างที่ทำให้เกิดรายได้

รายได้ของครอบครัว หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวที่ได้จากการประกอบอาชีพ

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หมายถึง ความเข้าใจที่ถูกต้องของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ประกอบด้วย ประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสร้างและการหลั่งน้ำนม และการปฏิบัติตัวของมารดาในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หมายถึง ความรู้สึก และความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่กลุ่มตัวอย่างได้รับการช่วยเหลือด้านความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือการสนับสนุนด้านจิตใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จาก แพทย์ พยาบาล สามี ญาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

พฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หมายถึง การปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างในการให้นมตนเองแก่ทารก ประกอบด้วย การปฏิบัติตัวก่อนให้นม ขณะให้นม และหลังให้นมทารก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการพยาบาลเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดอย่างเหมาะสม อันจะส่งผลดีต่อการสร้างเสริมสุขภาพมารดาวัยรุ่นและทารกต่อไป
2. เพื่อนำไปเผยแพร่ในวารสารที่เกี่ยวข้องทางการพยาบาล

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ได้แก่ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดของเนื้อหาพอสังเขปดังนี้

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

นมแม่ เป็นอาหารที่ดีที่สุดสำหรับทารกและมีประโยชน์หลายประการ ชุมชนชาติได้สร้างความเหมาะสมพอดีของส่วนประกอบในน้ำนมให้เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงลูก เพื่อให้การเจริญเติบโตของร่างกาย ประสานกลมกลืนไปกับพัฒนาการทางจิตใจและสมองอย่างเหมาะสม ยังไม่มีอาหารชนิดใดที่จะสามารถพัฒนาขึ้นมาทดแทนให้ทัดเทียมได้ และในปัจจุบันบุคลากรด้านสาธารณสุขต่างก็ยอมรับความเป็นเลิศของนมแม่ที่ใช้เลี้ยงทารก

ความสำคัญและประโยชน์ของนมแม่

ประโยชน์ต่อทารก

1. ได้รับสารอาหารครบถ้วน (Complete nutrient) และได้รับสารอื่น นอกเหนือไปจากสารอาหารด้วย เช่น ฮอร์โมน เอนไซม์ และสารควบคุมการเจริญเติบโต (Growth factor) ที่จะช่วยในการเจริญเติบโตของร่างกายและการทำงานของอวัยวะระบบ (วีระพงษ์ ฉัตรานนท์, 2536) รวมทั้งการเจริญเติบโตทางสมองของทารกด้วย นมแม่มีสารอาหารที่มีคุณค่า ประกอบด้วย โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต วิตามิน เกลือแร่ ที่เป็นสิ่งจำเป็นช่วยในการเจริญเติบโตและพัฒนาการของทารก (สมพิศ ไยสุน, 2536)

2. มีภูมิคุ้มกันโรคติดเชื้อ ทารกที่ได้รับนมแม่จะมีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วยง่าย เนื่องจาก นมแม่ประกอบด้วย Antibody หลายชนิด ได้แก่ IgA ซึ่งทำหน้าที่ต่อต้านโรคติดเชื้อในระบบทางเดินอาหารและโรคระบบทางเดินหายใจ ประกอบกับนมแม่มีเม็ดเลือดขาวที่เป็น Monocytic Phagocytosis และที่เหลือเป็น Lymphocytosis โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการกลืน การทำลายเชื้อแบคทีเรียและเชื้อรา และเกี่ยวกับการสร้าง Lysosyme C3, C4 ที่เป็นตัวช่วยในการสลายแบคทีเรียช่วยต่อต้านเชื้อแบคทีเรีย Streptococcus, E.coli, Candida albican (Beckholt, 1990) โดยเฉพาะในหัวน้ำนมมีคุณสมบัติช่วยระบายขี้เทา และมีภูมิคุ้มกันโรคมากโดยเฉพาะ Secretory IgA (วรพันธ์ พิไชยแพทย์, 2533) การที่ทารกไม่ได้รับนมแม่เลย หรือได้รับนมแม่เป็นเวลานานๆ ทารกจะเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย เช่น การติดเชื้อในระบบทางเดินอาหาร พบว่าทารกเกิดโรคอุจจาระร่วงรุนแรง

บ่อยครั้งในกรณีที่ได้รับนมแม่น้อยกว่า 3 เดือน การติดเชื้อในช่องหู เช่น หนองหู (Scariati et al., 1997) การติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ (Wilson et al., 1998) หอบหืด (Oddy et al., 1999) การเกิดโรคเบาหวานในเด็ก (Gimeno & De souza, 1997)

3. ทำให้ทารกถ่ายอุจจาระสะดวก ท้องไม่ผูก ท้องไม่อืด และไม่ปวดท้อง เนื่องจาก นมแม่ย่อยง่าย นอกจากนี้หัวน้ำนม (Colostrum) ที่มีในช่วง 1-3 วันแรกหลังคลอดยังช่วยระบายขี้เทา (Meconium) ของทารก ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้ทารกตัวเหลืองด้วย

4. ลดการเกิดโรคมูมิแพ้ ทารกที่ได้รับนมแม่จะเกิดโรคมูมิแพ้น้อย เพราะน้ำนมแม่ไม่มีสารที่ทำให้เกิดโรคมูมิแพ้คือ Beta - lactoglobulin ซึ่งพบสารนี้มากในน้ำนมวัว ทำให้เกิดปฏิกิริยาภูมิแพ้ในระบบทางเดินอาหาร ผิวหนัง หรือทางเดินหายใจได้

5. ลดการเกิดปัญหาโรคอ้วน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 3 – 5 เดือน เสี่ยงต่อการเป็นโรคอ้วนได้น้อยลงถึงร้อยละ 35 (Vonskries et al., 1999) น้ำนมแม่จะมีปริมาณพอเหมาะสำหรับทารก เมื่อทารกดูดจนอิ่มก็จะหยุดดูด ต่างจากการเลี้ยงด้วยนมผสม ซึ่งมักจะเกิดปัญหาให้น้ำนมมากเกินไป (Over feeding) ซึ่งแม่หรือพี่เลี้ยงมักจะให้เด็กดูดจนหมดขวด จึงเกิดปัญหาในการให้นมมากเกินไปจนทำให้ทารกอ้วนได้ (Ladewig et al., 1990 อ้างถึงใน นงนุช ตันตระธา, 2543)

6. ทำให้ทารกมีความสุข อบอุ่นทางใจ (Koopman-Eesseboom et al., 1996; Sigmond Freud, n.d. อ้างถึงใน วันทนิย์ ชวพงศ์, 2540)

ประโยชน์ต่อมารดาและครอบครัว

1. ประหยัดรายจ่ายของครอบครัว ไม่ต้องเสียเงินในการซื้อนมผสมหรืออุปกรณ์ต่างๆ ในการเลี้ยงลูกด้วยนมผสม จากการศึกษาของ มะลิวัลย์ ยาม โสภกา (2536) พบว่า มารดาครรภ์แรกมีความเห็นว่า การให้นมแม่เป็นการประหยัดรายจ่ายในบ้านได้มาก เพราะปัจจุบันนมผสมมีราคาสูงมาก และการให้นมแม่ก็ไม่ต้องสิ้นเปลืองอุปกรณ์ ในการเตรียมนม

2. สะดวกสบาย น้ำนมแม่มีพร้อมเสมอที่ทารกต้องการ ไม่ต้องเสียเวลาในการเตรียมนมผสม และสามารถให้ได้ทันทีทุกเวลาและทุกสถานที่

3. ช่วยให้มารดามีรูปร่างกลับคืนสู่สภาพเดิมเร็ว รูปร่างดี ไม่อ้วน เพราะมีการนำไขมันที่สะสมไว้ในระหว่างตั้งครรภ์มาใช้ในการผลิตน้ำนม (วีระพงษ์ ฉัตรานนท์, 2536; WHO, 2001)

4. เป็นการวางแผนครอบครัวตามธรรมชาติ เนื่องจากเมื่อทารกดูดนมแม่ จะกระตุ้นสมองส่วน Hypothalamus ให้ยับยั้งการหลั่งฮอร์โมน Prolactin inhibiting factor ทำให้ระดับฮอร์โมน Prolactin ในกระแสเลือดของมารดาสูงขึ้น โดยมีผลยับยั้งไม่ให้มีการเจริญเติบโตของรังไข่ ทำให้ไม่มีการตกไข่ แต่ก็พบว่ามีประสิทธิภาพที่ไม่แน่นอน (สุอารีย์ อันตระการ, 2543; Sweet & Train, 1997; WHO, 2001)

5. ลดการเสี่ยงของแม่ต่อการตกเลือดหลังคลอด เนื่องจากการดูดของทารก จะช่วยกระตุ้นให้ร่างกายมารดามีการหลั่ง Oxytocin ซึ่งจะช่วยให้การไหลเวียนของน้ำนมแม่ และการบีบรัดตัวของมดลูกทำให้การตกเลือดน้อยลง และช่วยกระตุ้นให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น (Chua et al., 1994; Lawrence, 1999)

6. ช่วยกระตุ้นพฤติกรรมของความเป็นมารดา (Maternal behavior) มากขึ้นทำให้มารดาสามารถแสดงบทบาทของการเป็นมารดาได้อย่างสมบูรณ์ เกิดความรัก ความผูกพันกับทารกมากยิ่งขึ้น และทำให้เกิดความสงบคล้ายฤทธิ์ของ Endorphin จากผลของการหลั่งฮอร์โมน Oxytocin ที่หลังขณะทารกดูดนมแม่ (สุรเกียรติ์ อาชานุภาพ, 2533)

จากประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า น้ำนมแม่เป็นอาหารที่เหมาะสมที่สุดสำหรับใช้เลี้ยงทารก การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยส่งเสริมกระบวนการความผูกพันระหว่างมารดาและทารก ทำให้บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขทั่วโลก ได้หันมาให้ความสนใจต่อการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กันอย่างกว้างขวาง สำหรับประเทศไทยมีการรณรงค์ส่งเสริมให้มารดาเลี้ยงลูกด้วย นมแม่มากขึ้น รวมทั้งเพิ่มระยะเวลาการให้นมแม่เลี้ยงลูกให้นานที่สุด

หลักการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ทารกสามารถมองเห็น ได้ยินเสียง รู้สัมผัส รู้กลิ่น และรู้รส ตั้งแต่วันที่แรกหลังคลอด ทำให้พร้อมที่จะรับการกระตุ้น ดังนั้นเพื่อให้ทารกแรกคลอดมีพัฒนาการ และการเจริญเติบโตได้เต็มที่ ควรนำทารกมาอยู่กับมารดา และเริ่มให้ทารกดูดนมมารดาเร็วที่สุด เท่าที่จะเร็วได้ (Davis, 1998) ในระยะหลังคลอดนี้แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

1. ระยะ 2 – 3 วันหลังคลอด เป็นระยะสำหรับการกระตุ้นให้น้ำนมมารดาเริ่มหลังเร็วที่สุด และหลังได้มากที่สุด หลังจากนั้นก็เป็นการกระทำให้นมมารดาที่หลังมากอยู่แล้วได้หลังติดต่อกันไปเท่าที่บุตรจะต้องการ สำหรับระยะนี้จะต้องให้มี 3 จุด คือ ดูดเร็ว ดูดบ่อย ดูดถูกวิธี

1.1 ดูดเร็ว หมายถึง การนำทารกมาดูดนมมารดาโดยเร็วที่สุด ซึ่งองค์การอนามัยโลก แนะนำให้นำทารกมาดูดนมมารดา ภายใน ½ -1 ชั่วโมงแรกหลังคลอด Ziegel & Cranley (1984) กล่าวว่า เป็นช่วงที่ปฏิกิริยาการดูด (Sucking reflex) ของทารกมีมากที่สุด ทำให้ทารกมีโอกาสได้รับประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการดูดนมแม่ (Embrahim, 1991 อ้างถึงใน ชุมนุมพร นิตยวิบูลย์, 2541)

1.2 ดูดบ่อย หมายถึง การที่มารดาให้ทารกดูดนมแม่บ่อยครั้ง เป็นการกระตุ้นให้มีการสร้างและหลั่งน้ำนมให้มากขึ้นเพราะการดูดกระตุ้นบ่อย จะทำให้มีการหลั่งฮอร์โมน Prolactin ออกมาในกระแสเลือดมากขึ้น ทำให้มีระดับฮอร์โมนในเลือดสูงอยู่เกือบตลอดเวลา ดังนั้นการให้ทารกดูดนมแม่อย่างน้อยทุก 2 - 3 ชั่วโมง จะทำให้มีการหลั่งฮอร์โมน Prolactin ได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (อรพรรณ พงษ์ภักดี, 2533)

1.3 การดูแลวิธี เป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะปัญหาเรื่องน้ำนมแม่มีไม่พอจริงๆ เกิดจากการดูแลไม่ถูกต้องมากที่สุด มีผลทำให้นมแม่มีไม่เพียงพอ นำไปสู่การเปลี่ยนให้นมผสมภายในเดือนแรกมากกว่าทารกที่นมมารดาได้ถูกต้องสูงถึง 10 เท่า (Righard, 1996; Righard & Alde, 1992)

2. ระยะต่อไป น้ำนมแม่จะค่อยๆมีปริมาณเพิ่มขึ้น จนเพียงพอกับความต้องการของทารก ระยะ 6 เดือนแรก ควรให้ทารกดูดนมแม่เพียงอย่างเดียว ไม่ควรให้อาหารอื่นแม้กระทั่งน้ำ เพราะในน้ำนมแม่มีน้ำเพียงพอสำหรับทารกอยู่แล้ว ซึ่งมีถึงร้อยละ 87 (Carballo & pelto, 1991)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมายของ พฤติกรรมว่า เป็นการกระทำหรืออาการแสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า

อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท (2542) กล่าวถึง พฤติกรรมมนุษย์ว่า พฤติกรรมใดๆ ของคนเราส่วนใหญ่ ตามปกติมักเกิดจากทัศนคติของบุคคลนั้น ทัศนคติจึงเปรียบเสมือนกับเครื่องควบคุมการกระทำของบุคคล ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์ จำเป็นต้องศึกษาเรื่องทัศนคติอย่างลึกซึ้ง

จිරศักดิ์ เจริญพันธ์ และเฉลิมพล ต้นสกุล (2550) สรุปเกี่ยวกับสาเหตุของพฤติกรรม ดังนี้

- 1) พฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมาจากองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม แรงจูงใจ และความตั้งใจใฝ่พฤติกรรม
- 2) พฤติกรรมเกิดจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ได้แก่ สิ่งแวดล้อม ระบบสังคมการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา องค์ประกอบด้านประชากร ลักษณะทางภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรม
- 3) พฤติกรรมเกิดจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยภายนอกตัวบุคคล

จากแนวคิดทางพฤติกรรมที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ ออกมา ทั้งด้านพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน บุคคลจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ ความเชื่อ ความรู้สึก และมีการตอบสนองต่อสิ่งๆ นั้น ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกอาจเป็นพฤติกรรมด้านดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และความต้องการของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ในส่วนของพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้มารดาเกิดพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี ย่อมต้องประกอบด้วย ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การได้รับการช่วยเหลือจากแพทย์ พยาบาล บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสามีและญาติที่ใกล้ชิด ซึ่งถือเป็นปัจจัยแวดล้อมที่มีส่วนช่วยให้มารดาเกิดพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา คำดี (2537) ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาที่ทำงานนอกบ้าน โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน พบว่า ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้มารดาหลังคลอดสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาได้แก่ ความตั้งใจในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา คำแนะนำและการช่วยเหลือของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ความรู้สึกผูกพันกับบุตร และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม

นงลักษณ์ มนปรัตน์ (2542) ทำการศึกษาปัจจัยเอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 269 ราย พบว่า การได้รับความรู้เรื่องประโยชน์ของน้ำนมแม่ในขณะที่ฝากครรภ์จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำให้ตัดสินใจเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

วรรณวิมล วิเชียรฉาย และคณะ (2549) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนหลังคลอดของหญิงตั้งครรภ์ ในกลุ่มตัวอย่าง 300 ราย พบว่า การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้ความสามารถของตนเอง การรับรู้อุปสรรค การรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคม และอาชีพ มีอิทธิพลทางบวกและสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 31

วรัญญา กมลครและสันติ กมลคร (2550) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างน้อย 6 เดือนของมารดาหลังคลอด ในกลุ่มตัวอย่าง 82 ราย พบว่า มีความรู้ระดับปานกลาง มีทัศนคติในระดับดี และมีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นาน 6 เดือน และพบว่า ปู่ย่า ตายาย เป็นบุคคลที่เป็นแรงผลักดันให้เลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากที่สุด และยังรวมถึงบุคคลในครอบครัว และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เป็นแรงสนับสนุนที่ช่วยส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดประสบความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

พิมเดือน คอนสระ (2546) ทำการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาที่ได้รับการผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ในกลุ่มตัวอย่าง 130 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับดี มีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง มีแรงสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง และมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง และปัจจัยได้แก่ แรงสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และรายได้ครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศศิธรา น่วมภา และคณะ (2556) ทำการศึกษาอำนาจในการทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่พบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก่อนจำหน่ายของมารดาหลังผ่าตัดคลอดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อายุมารดา การสนับสนุนจากพยาบาล และระยะเวลาที่เริ่มให้นมแม่ ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรของความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ร้อยละ 36.5 ($R^2 = .365, p < .05$)

สาวิกา หัสดีเสวี (2537) ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในมารดาวัยรุ่น 5 ราย พบว่า การสนับสนุนจากมารดา ความพร้อมในการมีบุตร ทักษะคิดต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และปัญหาในการปรับตัวการเป็นมารดาของมารดาวัยรุ่นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

สุกัญญา แสงตุ่น (2543) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาที่มีทารกน้ำหนักน้อย ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ได้แก่ อายุอาชีพ สถานภาพสมรส ความรู้เรื่องการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา การรับรู้โอกาสเสี่ยง/ความรุนแรงของโรคและปัญหา การรับรู้ประโยชน์การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การรับรู้ความสามารถของตน ทักษะคิด การเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวก การได้รับคำแนะนำจากบุคคลใกล้ชิด

สุพัตรา สุทธิประภา (2544) ทำการศึกษาการสนับสนุนของที่ทำงานในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในกลุ่มตัวอย่าง 200 ราย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นาน 4 เดือนได้รับการสนับสนุนจากที่ทำงานในด้านเวลา สถานที่ และสิ่งสนับสนุนมากกว่ากลุ่มที่เลี้ยงทารกด้วยนมแม่ร่วมกับนมผสม

อัจฉรา มาสมาลัย และคณะ (2544) ทำการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะหลังคลอด ในกลุ่มตัวอย่าง 200 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยรวมในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายหมวดพบว่า หมวดความรู้เกี่ยวกับวิธีการให้นมแม่ และหมวดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนหมวดประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับมาก

จะเห็นได้ว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบความสำเร็จ มิได้ขึ้นอยู่กับมารดาหลังคลอดเท่านั้น ยังต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และความช่วยเหลือสนับสนุนจากสามี ญาติพี่น้อง บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ตลอดจนทุกคนในสังคม ซึ่งควรให้ความสำคัญต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดใน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมาทุกคน

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดใน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2555

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนด คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นมารดาหลังคลอดที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
2. มารดามีห้วงมปกติ ลูกสามารถดูนมได้
3. มารดาและทารกไม่มีข้อห้ามในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
4. ทารกคลอดครบกำหนด แข็งแรง ไม่มีภาวะปากแหว่ง เพดานโหว่
5. สามารถอ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทย
6. ยินดีเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีของ โคเฮน (Cohen, 1988: 75-107) ซึ่งได้จากการ เปิดตารางโดยการศึกษาครั้งนี้กำหนดระดับความมีนัยสำคัญ (α) = .05, power = .80 และ effect size = .30 (ค่า effect size ได้จากการศึกษาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ρ ของตัวแปร จากการทบทวน วรรณกรรม ซึ่งพบว่า จากการศึกษาของ จิรา ขอบคุณ, ภัทรภร สฤชสมบัติ และนฤมล ชูริ่ง (2553) พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ ρ เท่ากับ .21 ซึ่งเทียบได้กับค่า effect size ในขนาดกลาง คือ .30) และเมื่อนำค่าที่ได้เปิด ตารางที่ 3.4.1 (Cohen, 1988: 102) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 85 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยจัดทำขึ้นตามกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย โดยศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยทำการเลือกแบบสอบถามที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างมาปรับใช้ ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครอบครัว

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามด้านบวกจำนวน 12 ข้อ คือ ข้อ 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 และข้อคำถามด้านลบจำนวน 6 ข้อ คือ ข้อ 2, 7, 10, 18, 19, 20

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบถูก ให้ 1 คะแนน

ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

การแปลผลคะแนน ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พิจารณาแบบอิงเกณฑ์ตามเกณฑ์ของ Bloom (1986) ดังนี้

คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80	หมายถึง	มารดาหลังคลอดมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง
คะแนนตั้งแต่ ร้อยละ 60-79	หมายถึง	มารดาหลังคลอดมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60	หมายถึง	มารดาหลังคลอดมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบวัดเจตคติ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามด้านบวกจำนวน 11 ข้อ คือ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 19, 20 และข้อคำถามด้านลบจำนวน 9 ข้อ คือ ข้อ 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อคำถามด้านบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน

เห็นด้วย ให้ 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน

ข้อคำถามด้านลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน

การแปลผลคะแนน เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พิจารณาโดยใช้การอิงกลุ่มของ Best (1970) คือ

$$\text{อัตราภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 คะแนน หมายถึง มารดาหลังคลอดมีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 คะแนน หมายถึง มารดาหลังคลอดมีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 คะแนน หมายถึง มารดาหลังคลอดมีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 4 แบบวัดแรงสนับสนุนทางสังคม จำนวน 15 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนน แรงสนับสนุนทางสังคม พิจารณาโดยใช้การอิงกลุ่มของ Best (1970) คือ

$$\text{อัตราภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 คะแนน หมายถึง	มารดาหลังคลอดได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 คะแนน หมายถึง	มารดาหลังคลอดได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 คะแนน หมายถึง	มารดาหลังคลอดได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม อยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 5 แบบวัดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จำนวน 15 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	ให้ 5 คะแนน
มาก	ให้ 4 คะแนน
ปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
น้อย	ให้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้ 1 คะแนน

การแปลผลคะแนน พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พิจารณาโดยใช้การอิงกลุ่มของ Best (1970) คือ

$$\text{อันดับภาคชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 คะแนน หมายถึง	มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วย นมแม่อยู่ในระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 คะแนน หมายถึง	มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วย นมแม่อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 คะแนน หมายถึง	มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วย นมแม่อยู่ในระดับสูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา (Content validity) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญการดูแลมารดาหลังคลอด จำนวน 5 ท่าน แล้วนำผลการพิจารณามาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	มีค่าความตรงตามเนื้อหา 1
แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	มีค่าความตรงตามเนื้อหา .85
แบบวัดแรงสนับสนุนทางสังคม	มีค่าความตรงตามเนื้อหา .93
แบบวัดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	มีค่าความตรงตามเนื้อหา .86

2. ความเชื่อมั่น นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างมารดาหลังคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์พบว่า เครื่องมือทั้งหมด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 และเมื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเป็นรายชุด พบว่า

แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	มีค่าความเชื่อมั่น .75
แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	มีค่าความเชื่อมั่น .68
แบบวัดแรงสนับสนุนทางสังคม	มีค่าความเชื่อมั่น .90
แบบวัดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	มีค่าความเชื่อมั่น .84

การพิทักษ์สิทธิ

การวิจัยครั้งนี้ได้ตระหนักถึงการเคารพในสิทธิมนุษยชน โดยการขออนุญาตทำการศึกษาวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา หลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างเริ่มตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลจนกระทั่งการนำเสนอผลการวิจัย โดยผู้วิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ รวมทั้งสิทธิในการปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยหรือการถอนตัวออกจากการวิจัยได้ทุกเวลาโดยไม่มีผลกระทบใดๆต่อการรักษาพยาบาลและเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามข้อสงสัยก่อนตัดสินใจเข้าร่วมวิจัย มีการบันทึกการเข้าร่วมวิจัยด้วยการลงลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมการวิจัย ส่วนในกรณีที่ผู้เข้าร่วมวิจัยมีอายุต่ำกว่า 18 ปี บริบูรณ์จะให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้ลงลายมือชื่อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุมัติการดำเนินการวิจัยที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา
2. ภายหลังจากได้รับการอนุมัติการดำเนินการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยเก็บข้อมูลจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติ และชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ รวมทั้งการรักษาสิทธิในการปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยหรือการถอนตัวออกจากงานวิจัย
3. หากกลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการวิจัย จึงทำการบันทึกการเข้าร่วมวิจัยด้วยการลงลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมวิจัย หรือบิดา มารดา ผู้ปกครองในกรณีที่ผู้ร่วมวิจัยมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์
4. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมทั้งตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556
6. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพรรณนา ใช้จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติวิเคราะห์ ใช้สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson's correlation) และสมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการทางสถิติ แบ่งออกเป็น 6 ส่วนได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
3. เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
4. แรงสนับสนุนทางสังคม
5. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
6. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษาพบว่า มารดาวัยรุ่นหลังคลอด ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตอนปลายคือมีอายุอยู่ระหว่าง 17-19 ปี ร้อยละ 77.65 รองลงมาเป็นวัยรุ่นตอนกลางคือ มีอายุระหว่าง 14-16 ปี ร้อยละ 22.35 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 67 และมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ย 10,231.76 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 57.64 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 85)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
14-16 ปี	19	22.35
17-19 ปี	66	77.65
(Mean = 17.52, S.D. = 1.25)		

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป (n = 85) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2	2.35
ประถมศึกษา	8	9.41
มัธยมศึกษาตอนต้น	57	67.06
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	17	20.00
อนุปริญญา	1	1.18
อาชีพ		
ไม่ได้ทำงาน	57	67.06
รับจ้าง	19	22.35
ค้าขาย	9	10.59
รายได้ครอบครัว (บาท/เดือน)		
น้อยกว่า 5,000	13	15.30
5,000-10,000	49	57.64
10,000-15,000	13	15.30
มากกว่า 15,000	10	11.76
(Mean = 10,231.76 , S.D. = 5372.58)		

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ผลการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ถูกต้อง 3 ลำดับแรก ได้แก่ “นมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารกมากที่สุด” ตอบถูกต้องทุกคน ร้อยละ 100 รองลงมาคือ “แม่สามารถให้นมลูกในท่านั่งหรือท่านอนก็ได้” ร้อยละ 98.8 และลำดับที่ 3 “ในระยะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แม่ควรดื่มน้ำชา กาแฟ เพราะจะทำให้มีแรงมากขึ้น” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างตอบได้ถูกต้องว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ ร้อยละ 90.6

ส่วนความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่มารดาหลังคลอดมีน้อยที่สุดหรือตอบผิดมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ “การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะทำให้แม่มีรูปร่างดี ไม่อ้วน” ตอบถูกเพียงร้อยละ 31.8 รองลงมาคือ “แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านมน้อยกว่า แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสม” ตอบถูกร้อยละ 40 และ “หากแม่ดึงหัวนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดูดนม จะทำให้หัวนมแตก” ร้อยละ 41.2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นรายข้อที่ตอบถูกและตอบผิด (n = 85)

ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด
	ร้อยละ	ร้อยละ
1. นมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารกมากที่สุด	100.0	0
2. นมแม่ทำให้ทารกท้องผูก เพราะย่อยยากกว่านมผสม	85.9	14.1
3. นมแม่สามารถเลี้ยงทารกได้นาน 6 เดือน โดยไม่ต้องให้อาหารเสริม	87.1	12.9
4. การที่แม่ให้ลูกดูดนมบ่อยๆ จะทำให้หมดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น	51.8	48.2
5. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะทำให้แม่มีรูปร่างดี ไม่อ้วน	31.8	68.2
6. แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านมน้อยกว่าแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสม	40.0	60.0
7. น้่านมเหลืองที่ออกมาใน 1-3 วันแรกหลังคลอดเป็นน้่านมที่ไม่มีประโยชน์	57.6	42.4
8. การที่แม่ได้เห็น ได้ยินเสียง และได้กอดสัมผัสทารกสามารถกระตุ้นการหลั่งน้่านมได้	50.6	49.4
9. แม่ควรให้ลูกดูดนมภายใน 1 ชั่วโมงหลังคลอด ถึงแม้น้่านมแม่ยังไม่ไหล	68.2	31.8
10. แม่ที่มีเต้านมใหญ่จะมีน้่านมมากกว่าแม่ที่มีเต้านมเล็ก	44.7	55.3
11. ความเครียดของแม่จะทำให้น้่านมออกน้อยกว่าปกติ	50.6	49.4
12. ก่อนและหลังให้นม แม่ควรทำความสะอาดเต้านมและหัวนมทุกครั้ง	76.5	23.5
13. แม่สามารถให้นมลูกในท่านั่งหรือท่านอนก็ได้	98.8	1.2
14. ขณะให้ลูกดูดนมควรให้เหงือกลูกกดบริเวณลานนม น้่านมจึงจะไหลดี	82.4	17.6
15. แม่ควรให้ลูกดูดนมสลับกันทั้ง 2 ข้าง นานข้างละ 10-20 นาทีทุกครั้ง	74.1	25.9
16. หากแม่ดึงหัวนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดูดนม จะทำให้หัวนมแตก	41.2	58.8

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เป็นรายข้อที่ตอบถูกและตอบผิด (n = 85) (ต่อ)

ข้อความ	ตอบถูก	ตอบผิด
	ร้อยละ	ร้อยละ
17. ภายหลังลูกคุณนมจ่อแล้ว ควรไล่ลมให้ลูกเรอทุกครั้ง เพื่อป้องกันอาการท้องอืด	75.3	24.7
18. ภายหลังให้นมแม่ ควรให้ลูกกินน้ำตาม เพื่อล้างคราบนมในปากลูก	50.6	49.4
19. เมื่อแม่มีอาการคัดตึงเต้านม ควรงดให้ลูกดูดนมแม่	58.8	41.2
20. ในระยะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แม่ควรดื่มน้ำชา กาแฟ เพราะจะทำให้มีแรงมากขึ้น	90.6	9.4

เมื่อพิจารณาความรู้ของมารดาหลังคลอด พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลางและระดับต่ำ ร้อยละ 44.7 และร้อยละ 30.6 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้ (n = 85)

ระดับความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สูง (16-20 คะแนน)	21	24.7
ปานกลาง (12-15 คะแนน)	38	44.7
ต่ำ (0-11 คะแนน)	26	30.6
รวม	85	100

ส่วนที่ 3 เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.24$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มารดาหลังคลอดมีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงสุด 3 ลำดับแรกคือ “การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เกิดความผูกพันระหว่างแม่ลูก” มีเจตคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ “แม่ทุกคนสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้” มีเจตคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.69$) และ “เด็กที่เลี้ยงด้วยนมแม่ จะมีสุขภาพดีกว่าเด็กที่เลี้ยงด้วยนมผสม” มีเจตคติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.65$)

มารดาหลังคลอดมีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำสุด 3 ลำดับแรกคือ “การให้ลูกคุณนม จะทำให้เต้านมแม่หย่อนยาน” มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.82$) รองลงมาคือ “แม่ที่มีหัวนมเล็กไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้” มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) และ “การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้แม่ไม่ได้พักผ่อน” มีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.51$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม (n = 85)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. แม่ทุกคนสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้	4.69	.48	สูง
2. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้ท่านรู้สึกมีความเป็นแม่โดยสมบูรณ์	4.64	.52	สูง
3. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นสิ่งที่ท่านภาคภูมิใจ	4.62	.51	สูง
4. การให้ลูกคุณนม ทำให้ท่านมีความสุข	4.54	.52	สูง
5. เด็กที่เลี้ยงด้วยนมแม่ จะมีสุขภาพดีกว่าเด็กที่เลี้ยงด้วยนมผสม	4.65	.68	สูง
6. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้ร่างกายแม่กลับสู่สภาพเดิมได้เร็วขึ้น	4.10	.83	สูง
7. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เกิดความผูกพันระหว่างแม่ลูก	4.75	.55	สูง
8. การให้ลูกคุณนม จะทำให้เต้านมแม่หย่อนยาน	2.82	.75	ปานกลาง
9. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย	4.57	.67	สูง
10. แม่ที่มีฐานะดีควรเลี้ยงลูกด้วยนมผสม	4.18	.80	สูง
11. นมแม่มีประโยชน์มากกว่านมผสมที่มีราคาแพง	4.57	.90	สูง
12. แม่ที่มีหัวนมเล็กไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้	3.48	.79	ปานกลาง
13. การให้ลูกคุณนมแม่ เป็นสิ่งที่น่าอาย	4.38	.57	สูง
14. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นเรื่องยุ่งยาก	4.37	.53	สูง
15. แม่ที่มีรูปร่างผอมบาง ไม่ควรเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.03	.73	สูง
16. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นสิ่งที่ล้ำสมัย	4.38	.59	สูง
17. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะทำให้สุขภาพของแม่ทรุดโทรมลง	4.11	.77	สูง

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม (n = 85) (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
18. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้แม่ไม่ได้พักผ่อน	3.51	.90	ปานกลาง
19. แม่ที่มีเต้านมเล็กสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้	3.95	.93	สูง
20. การเลี้ยงลูกด้วยนมตนเอง ทำให้ท่านรู้สึกว่าคุณมีค่า	4.36	.72	สูง
รวม	4.24	.32	สูง

ส่วนที่ 4 แรงสนับสนุนทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของแรงสนับสนุนทางสังคมของมารดาหลังคลอดอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มารดาหลังคลอดมีแรงสนับสนุนทางสังคมสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ “สามีหรือญาติสนับสนุนในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่” มีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.62$) “พยาบาลแนะนำให้คุณเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน” มีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.61$) และ “พยาบาลให้คำแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และวิธีการให้นมแก่ท่าน” มีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.55$)

มารดาหลังคลอดมีแรงสนับสนุนทางสังคมต่ำสุด 3 ลำดับแรกคือ “พยาบาลกล่าวชมเชยเมื่อท่านให้นมลูกได้อย่างถูกต้อง” มีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.85$) “พยาบาลแนะนำท่านไม่ให้ใช้นมขวดและหัวนมหลอดแก่ลูก” มีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.04$) และ “ท่านได้รับเอกสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่” มีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.18$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม (n = 85)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. พยาบาลนำบุตรมาดูคนมท่าน ภายใน 1 ชั่วโมงหลังคลอด	4.28	.90	สูง
2. พยาบาลแนะนำให้คุณเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน	4.61	.67	สูง

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนแรงสนับสนุนทางสังคมของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม (n = 85) (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ท่านได้รับเอกสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่	4.18	.82	สูง
4. พยาบาลแนะนำท่านไม่ให้ใช้นมขวดและหัวนมหลอกแก่ลูก	4.04	1.19	สูง
5. พยาบาลให้คำแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และวิธีการให้นมแก่ท่าน	4.55	.71	สูง
6. พยาบาลคอยเตือนและกระตุ้นให้ท่านให้นมบุตรบ่อยๆ ทุก 2-3 ชั่วโมงหรือเมื่อลูกต้องการ	4.47	.74	สูง
7. พยาบาลกล่าวชมเชย เมื่อท่านให้นมลูกได้อย่างถูกวิธี	3.85	.95	สูง
8. พยาบาลให้คำแนะนำแก่ท่านเป็นอย่างดี เมื่อท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการให้นมลูก	4.41	.74	สูง
9. สามีหรือญาติสนับสนุนให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.62	.55	สูง
10. สามีหรือญาติช่วยจัดเตรียมอาหาร/เครื่องดื่มน้ำที่มีประโยชน์ให้ท่านรับประทาน เพื่อสร้างน้ำนม	4.34	.82	สูง
11. สามีหรือญาติช่วยเหลือในการจัดสถานที่และคอยช่วยเหลือในขณะที่ท่านกำลังให้นมลูก	4.23	.89	สูง
12. สามีและญาติแนะนำให้ท่านพักผ่อนและทำจิตใจให้สบาย	4.42	.71	สูง
13. สามีหรือญาติพูดและให้กำลังใจท่านในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	4.40	.75	สูง
14. สามีหรือญาติสนใจรับฟังปัญหาของท่านเกี่ยวกับการให้นมลูก	4.40	.71	สูง
15. สามีหรือญาติช่วยเหลือในการทำกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้ท่านให้นมลูกได้อย่างเต็มที่ เช่น ซักผ้าอ้อม การเตรียมเอกสารแจ้งเกิดบุตร เป็นต้น	4.48	.73	สูง
รวม	4.35	.52	สูง

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.03$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สูงสุด 3 ลำดับแรกคือ “การพุงเต้านมโดยใช้นิ้วหัวแม่มืออยู่ด้านบน ส่วนอีกส้นนิ้วประคองเต้านมอยู่ด้านล่าง ใช้หัวนมเขี่ยริมฝีปากล่างของลูก เมื่อทารกอ้าปากจะเคลื่อนศีรษะลูกเข้าหาหัวนมและให้อมลึกถึงลานนม” มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.34$) “หลังดูดนม ลูกหลับนิ่งสงบไม่ร้อง” มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.25$) และ “ขณะลูกดูดนม ทางของลูกแนบกับเต้านมท่าน” มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.24$)

มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ต่ำสุด 3 ลำดับแรกคือ “หลังให้นม ท่านไล่ลมให้ลูกเรอ” มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) “เมื่อต้องการถอนนมออกจากปากลูก ท่านใช้นิ้วกดปลายคางเบาๆ หรือใช้นิ้วก้อยสอดเข้าข้างมุมปากลูก เพื่อให้ลูกคายหัวนมออก” มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.71$) ส่วนคะแนนต่ำสุดลำดับ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ข้อคือ “ท่านให้ลูกดูดนมสลับกันทั้ง 2 ข้าง นานข้างละ 10-20 นาที” “ขณะลูกดูดนม แก้มลูกป้องไม่บวม” มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.83$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม ($n = 85$)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ท่านล้างมือให้สะอาดก่อนให้นมลูก	4.22	.74	สูง
2. ขณะให้นมลูกในท่านั่งหรือท่านอน ท่านรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เกร็งส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย	3.89	.88	สูง
3. ท่านอุ้มลูกโดยให้ลำตัวลูกตะแคงหน้าเข้าหากอแม่ ท้องแนบท้อง ปากลูกอยู่ตรงกับหัวนม และศีรษะอยู่สูงกว่าลำตัวเล็กน้อย	4.22	.67	สูง
4. ท่านพุงเต้านมโดยใช้นิ้วหัวแม่มืออยู่ด้านบน ส่วนอีกส้นนิ้วประคองเต้านมอยู่ด้านล่าง ใช้หัวนมเขี่ยริมฝีปากล่างของลูก เมื่อทารกอ้าปากจะเคลื่อนศีรษะลูกเข้าหาหัวนมและให้อมลึกถึงลานนม	4.34	.78	สูง
5. ท่านให้ลูกดูดนมสลับกันทั้ง 2 ข้าง นานข้างละ 10-20 นาที	3.83	.93	สูง

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของคะแนนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอด จำแนกเป็นรายข้อและโดยรวม (n = 85) (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6. เมื่อต้องการถอนนมออกจากปากลูก ท่านใช้นิ้วกดปลายคางเบาๆ หรือใช้นิ้วก้อยสอดเข้าข้างมุมปากลูก เพื่อให้ลูกคายหัวนมออก	3.71	1.09	สูง
7. ขณะดูดนม ปลายจมูกของลูกอยู่ชิดเต้านมเหลือช่องหายใจทางปีกจมูก	4.14	.75	สูง
8. ขณะดูดนม ริมฝีปากบนและล่างของลูกหุ้มลานหัวนมอย่างกระชับ	4.22	.86	สูง
9. ขณะดูดนม ลิ้นและเหงือกของลูกจับอยู่บริเวณใต้ลานหัวนมเพื่อรีดน้ำนมเข้าปาก	4.21	.84	สูง
10. ขณะลูกดูดนม คางของลูกแนบกับเต้านมท่าน	4.24	.78	สูง
11. ขณะลูกดูดนม แก้มลูกป้องไม่บุ๋ม	3.83	.93	สูง
12. ลูกดูดนมเป็นจังหวะสม่ำเสมอ ไม่ได้ยื่นเสียดัง นอกจากเสียดกลิ้นน้ำนม	3.91	.86	สูง
13. หลังให้นม ท่านไล่ลมให้ลูกเธอ	3.49	1.21	สูง
14. หลังดูดนม ลูกหลับนิ่ง สงบ ไม่ร้อง	4.25	.81	สูง
15. หลังดูดนม ลูกนอนหลับได้นานกว่า 1 ชั่วโมง	3.94	.83	สูง
รวม	4.03	.55	สูง

ส่วนที่ 6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยใช้สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson's correlation) พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก 2 คู่ คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับแรงสนับสนุนทางสังคม ($r = .31, p < .01$) และเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับแรงสนับสนุนทางสังคม ($r = .32, p < .01$) สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r = .28, p < .01$) เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r = .24, p < .05$) และ แรงสนับสนุนทางสังคม ($r = .57, p < .01$) ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($p > .05$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยใช้สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson's correlation) (n = 85)

ปัจจัยที่ศึกษา	1	2	3	4	5	6	7	8
1. อายุ	1.00							
2. ระดับการศึกษา	-.06	1.00						
3. อาชีพ	-.01	-.06	1.00					
4. รายได้ครอบครัว	.07	-.07	.02	1.00				
5. ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	.08	-.08	.02	.12	1.00			
6. เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-.13	.05	.13	.01	.13	1.00		
7. แรงสนับสนุนทางสังคม	-.06	-.05	.19	-.03	.31**	.32**	1.00	
8. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	-.03	.07	.17	-.05	.28**	.24*	.57**	1.00

หมายเหตุ * $p < .05$, ** $p < .01$, two-tailed

ส่วนที่ 7 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด

เมื่อวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ร้อยละ 31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($R^2 = .319$, $F = 38.82$, $p < .001$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยทำนายกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด (n = 85)

ปัจจัยทำนาย	R	R ²	Adjusted R ²	F
แรงสนับสนุนทางสังคม	.565	.319	.310	38.82***

หมายเหตุ *** $p < .001$

การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอนพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) ของแรงสนับสนุนทางสังคม เท่ากับ .601 และคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .565 ดังรายละเอียดในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด ($n = 85$)

ปัจจัยทำนาย	B	S.E.	β	t
Constant	1.415	.423		3.343***
แรงสนับสนุนทางสังคม	.601	.097	.565	6.231***

หมายเหตุ *** $p < .001$

สมการถดถอยเพื่อทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาหลังคลอดวัยรุ่น ในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y = 1.415 + .601 X$$

เมื่อ Y = พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

X = แรงสนับสนุนทางสังคม

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอด กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่คลอดในโรงพยาบาลมารดาชนครราชสีมา จำนวน 85 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคม และแบบสอบถามพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75, .68, .90, .84 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้วิจัยตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2556 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติการวิเคราะห์ที่ได้แก่ สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson's correlation) และสมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูงร้อยละ 24.7 ระดับปานกลางร้อยละ 44.7 และระดับต่ำร้อยละ 30.6 มีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.24$) มีแรงสนับสนุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.35$) และมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.03$)

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่พบว่า ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก 2 คู่ คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับแรงสนับสนุนทางสังคม ($r = .31, p < .01$) และเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่กับแรงสนับสนุนทางสังคม ($r = .32, p < .01$) สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r = .28, p < .01$) เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r = .24, p < .05$) และแรงสนับสนุนทางสังคม ($r = .57, p < .01$) ส่วนอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($p > .05$)

ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ แรงสนับสนุนทางสังคม สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ร้อยละ 31 ($R^2 = .319, F = 38.82, p < .001$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตอนปลายมีอายุระหว่าง 17-19 ปี ร้อยละ 77.65 รองลงมาเป็นวัยรุ่นตอนกลาง มีอายุระหว่าง 14-16 ปี ร้อยละ 22.35 ผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ กิณนรี ชัยสวรรค์และคณะ (2554) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาวัยรุ่น พบว่า มารดาวัยรุ่นหลังคลอดส่วนใหญ่ร้อยละ 83.33 มีอายุระหว่าง 17-19 ปีเช่นกัน ทั้งนี้การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นตอนปลายอาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศของวัยรุ่นตอนปลายจะมีความสนิทสนมกันอย่างใกล้ชิด เนื่องจากมักจะมีการแยกตัวจากกลุ่มเพื่อนและอยู่กันเป็นคู่ๆ ซึ่งแตกต่างจากวัยรุ่นตอนกลางที่มีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศในลักษณะไปกันเป็นกลุ่ม (สุชา จันทน์อม, 2542) จึงทำให้วัยรุ่นตอนปลายมีโอกาสใกล้ชิดกันถึงขั้นมีเพศสัมพันธ์ และเกิดการตั้งครรภ์ได้ และในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 67 เมื่อเทียบกับการศึกษาภาคบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่กำหนดเกณฑ์ไว้ 9 ปี ซึ่งเทียบเท่ากับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2545) จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาเพียงพอในการรับรู้ข้อมูลต่างๆ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แต่บางส่วนยังมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ภาคบังคับที่กำหนดไว้ และจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ทำงานเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 67 จึงทำให้ไม่มีรายได้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของตนเอง ยังต้องอาศัยผู้ปกครองให้ความช่วยเหลือทางการเงิน ซึ่งแสดงถึงความไม่มั่นคงทางการเงินเห็นได้จาก กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ครอบครัวเฉลี่ย 10,231.76 บาทต่อเดือน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2556 เท่ากับ 25,194 บาทต่อเดือน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2558) จึงพบว่า โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนอยู่ในระดับต่ำ

2. พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.03$) ผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมเดือน ดอนสระ (2546) ที่ศึกษาในกลุ่มมารดาที่ได้รับการผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง และสุกัญญาแสงตุ่น (2543) ที่ศึกษาในกลุ่มมารดาที่คลอดทารกน้ำหนักน้อย ทั้งนี้การเกิดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี ย่อมต้องประกอบด้วย การมีความรู้ที่ถูกต้อง การมีเจตคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การได้รับการช่วยเหลือจากแพทย์ พยาบาล บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสามีและญาติที่ใกล้ชิด จึงจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี เห็นได้จาก จำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลางและระดับสูง ร้อยละ 44.7 และ 24.7 ตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จาก

เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตั้งแต่ในระยะตั้งครรภ์จนกระทั่งระยะหลังคลอด จึงส่งผลให้มีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แต่ก็ยังพบว่าอีกร้อยละ 30.6 มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกอยู่ในระดับต่ำซึ่งยังคงต้องส่งเสริมความรู้ที่ถูกต้องให้กับมารดาวัยรุ่นกลุ่มนี้ ส่วนเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.24$) แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกและความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี เช่น “การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้เกิดความผูกพันระหว่างแม่ลูก” “แม่ทุกคนสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมผสมได้” และ “เด็กที่เลี้ยงด้วยนมแม่จะมีสุขภาพดีกว่าเด็กที่เลี้ยงด้วยนมผสม” พบว่า มีเจตคติอยู่ในระดับสูงสุด 3 อันดับแรก ($\bar{X} = 4.75, 4.69$ และ 4.65 ตามลำดับ) อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังมีแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.35$) ซึ่งในการศึกษานี้มุ่งเน้นการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จาก พยาบาล สามิ และญาติ ซึ่งเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่างในด้านความรู้ ข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของ และให้การสนับสนุนด้านจิตใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ดังเช่นการศึกษาของ กาญจนา คำดี (2537) ที่พบว่า ปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้มารดาหลังคลอดสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้แก่ การได้รับคำแนะนำและการช่วยเหลือของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งจากปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาจะมีส่วนช่วยให้กลุ่มตัวอย่างเกิดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีได้

พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของกลุ่มตัวอย่างสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ “การพุงเต้านมโดยใช้นิ้วหัวแม่มืออยู่ด้านบน ส่วนอีกสี่นิ้วประคองเต้านมอยู่ด้านล่าง ใช้หัวนมเขี่ยริมฝีปากล่างของลูกเมื่อทารกอ้าปากจะเคลื่อนศีรษะลูกเข้าหาหัวนมและให้อมลึกถึงลานนม” “หลังดูดนม ลูกหลับนิ่งสงบ ไม่ร้อง” และ “ขณะลูกดูดนม คางของลูกแนบกับเต้านมท่าน” ซึ่งพบว่าทั้ง 3 พฤติกรรมมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.34, 4.25, 4.24$ ตามลำดับ) ส่วนพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ต่ำสุดอันดับแรกคือ “หลังให้นม ท่านได้ลมให้ลูกเรอ” มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) แสดงถึงความรู้ที่พยาบาลควรส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องเพื่อป้องกันอาการท้องอืดในทารกแรกเกิด ส่วนพฤติกรรมที่ต่ำสุดอันดับ 2 ถึงแม้จะแปลผลอยู่ในระดับสูงแต่ก็จำเป็นต้องให้คำแนะนำที่ถูกต้องแก่มารดาวัยรุ่นเช่นกัน ได้แก่ “เมื่อต้องการถอนนมออกจากปากลูก ท่านใช้นิ้วกดปลายคางเบาๆ หรือใช้นิ้วก้อยสอดเข้าข้างมุมปากลูก เพื่อให้ลูกคายหัวนมออก” ($\bar{X} = 3.71$) อาจเนื่องจกมารดาให้ความสำคัญกับการมีบุตรและวิธีการเลี้ยงบุตรเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง มารดาจึงแสวงหาสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุตรมากที่สุด ดังนั้นวิธีการปฏิบัติในการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับการให้นมเช่น การป้องกันหัวนมแตกมารดาจึงยังไม่ทราบ และพฤติกรรมที่ต่ำสุดอันดับ 3 มีคะแนนเท่ากับ 2 ข้อ ได้แก่ “ท่านให้ลูกดูดนมสลับกันทั้ง 2 ข้าง นานข้างละ 10-20 นาที” และ “ขณะลูกดูดนม แก้มลูกป้องไม่มุ่ม” ($\bar{X} = 3.83$ เท่ากัน) จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มารดา ยังปฏิบัติได้ไม่ถูกต้อง พยาบาลจึงควรให้คำแนะนำและ

ฝึกปฏิบัติให้แก่มารดาหลังคลอดด้วยรุ่น เพื่อให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีความมั่นใจในการให้นมบุตร ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเหมาะสมต่อไป

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ พบว่า มี 3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และแรงสนับสนุนทางสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .28, p < .01$) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ในระยะตั้งครรถ์อย่างต่อเนื่องจนถึงระยะหลังคลอด จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี เห็นได้จากการศึกษาของ นงลักษณ์ มนปราชญ์ (2542) พบว่า มารดาหลังคลอดที่ได้รับความรู้เรื่องประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำให้มารดามีความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับปานกลางและระดับสูง ร้อยละ 44.7 และ 24.7 ตามลำดับ จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.95$) อีกทั้งประเทศไทยมีการรณรงค์ให้มารดาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) จนกระทั่งปัจจุบัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสในการรับรู้ข้อมูลจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ถูกต้อง จึงทำให้ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัญญา แสงอุ่น (2543) ที่ทำการศึกษามารดาที่คลอดทารกน้ำหนักน้อย

อีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ($r = .24, p < .05$) อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.24$) แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกและความเชื่อของกลุ่มตัวอย่างในการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี ดังนั้นจึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริธร พลายุวม และคณะ (2555) ที่ทำการศึกษปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ในกลุ่มมารดาด้วยรุ่นจำนวน 220 ราย พบว่า เจตคติในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .85, p < .01$) แสดงให้เห็นว่า เจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้มารดาด้วยรุ่นมีพฤติกรรมเลี้ยงลูกที่ดี รวมทั้งช่วยให้ระยะเวลาเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มีความเหมาะสมอีกด้วย ดังนั้นพยาบาลผู้ดูแลมารดาด้วยรุ่นจำเป็นต้องส่งเสริมให้มารดาที่มีเจตคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ($r = .57, p < .01$) และเป็นปัจจัยเดียวที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ร้อยละ 31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) แสดงให้เห็นว่า แรงสนับสนุนทางสังคมที่ดี มีส่วนช่วยให้มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี อธิบายได้ว่า การที่มารดาได้รับความรู้ การช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของ การให้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จาก พยาบาล สามี หรือญาติ จะช่วยสนับสนุนให้มารดา มีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดีได้ เพราะในระยะหลังคลอดมารดายังมีความเหนื่อยอ่อนเพลีย ความเจ็บปวดต่างๆ รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนบทบาทอย่างมาก เพื่อปรับตัวต่อการเป็นมารดาของตน จึงส่งผลให้มารดาหลังคลอดเกิดความวิตกกังวล ความเครียด ต้องการการพักผ่อนทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ จึงต้องอาศัยการช่วยเหลือสนับสนุนจากบุคคลใกล้ชิดเพื่อให้มารดาเกิดกำลังใจ และมีความมั่นคงในอารมณ์ เช่นการช่วยเหลือในการอุ้มทารกให้ดูนมแม่ตามความต้องการ การช่วยเหลือในการทำความสะอาดร่างกายทารก การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การให้ความเข้าใจ เห็นใจ และการให้กำลังใจ ซึ่งการสนับสนุนเหล่านี้จะมีส่วนช่วยให้มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธารา น่วมภาและคณะ (2556) ที่พบว่า การสนับสนุนจากพยาบาลมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และการศึกษาของ วรณวิมล วิเชียรฉาย และคณะ (2549) พบว่า ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคม ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ในการทำนายความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน ได้ร้อยละ 31 เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุภาวดี เหลืองขวัญ (2536) พบว่า มารดาหลังคลอดที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเจ้าหน้าที่มากจะมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย อีกทั้งการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด พบว่า ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดปัจจัยหนึ่งคือ แรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลในครอบครัวและเครือข่ายสังคม (เขาวลัทธิ สงค์เศรษฐกุล, 2536) และสอดคล้องกับการศึกษาในมารดาหลังคลอดกลุ่มอื่น (พิมเดือน ดอนสระ, 2546)

ปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ได้แก่ อายุ อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาวัยรุ่นซึ่งได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากเจ้าหน้าที่ตั้งแต่มาฝากครรภ์และได้รับความรู้อย่างต่อเนื่องจนกระทั่งในระยะหลังคลอด ส่งผลให้มารดาวัยรุ่นมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาในมารดาหลังคลอดอื่นๆ (พิมเดือน ดอนสระ, 2546; แพรวพรรณ พลตรี, 2541) และระดับการศึกษาพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เช่นกัน โดย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 67 ซึ่งมีการศึกษาอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันจึงอาจไม่ใช่เป็นปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาในมารดาหลังคลอดอื่นๆ (พิมเดือน ดอนสระ, 2546; แพรวพรรณ พลตรี, 2541; สุภาวดี เหลืองขวัญ, 2536) นอกจากนี้ อาชีพ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 67 อาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างพักฟื้นอยู่ในโรงพยาบาลไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากมีระยะเวลาเท่าเทียมกันในการเลี้ยงดูบุตร และการได้รับการดูแลช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เท่าเทียมกัน จึงเป็นเหตุผลให้อาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับหลายการศึกษาในกลุ่มมารดาหลังคลอด (พิมเดือน ดอนสระ, 2546; แพรวพรรณ พลตรี, 2541; สุภาวดี เหลืองขวัญ, 2536) อีกปัจจัยหนึ่งที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้แก่ รายได้ครอบครัว ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ครอบครัวระหว่าง 5,000-10,000 บาท/เดือน ถึงแม้เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำ แต่อาจให้ความสำคัญกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวสูงอาจไม่ให้ความสนใจในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เนื่องจากมีทางเลือกเกี่ยวกับการใช้นมผสมในการเลี้ยงทารก จึงขาดความตั้งใจการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ จึงส่งผลให้รายได้ครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมเดือน ดอนสระ (2546) ที่ศึกษาในกลุ่มมารดาที่ได้รับการผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง ที่พบว่ารายได้ครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากความรู้ เจตคติ และแรงสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้มารดาหลังคลอดมีพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเหมาะสม ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกระดับจึงควรให้ความรู้และส่งเสริมให้มารดาทุกราย ตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ตั้งแต่วัยตั้งครรภ์ เพื่อให้เกิดความรู้และเจตคติที่ดีต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งให้การดูแลช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนถึงระยะหลังคลอด พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือมารดาหลังคลอด ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่บุคคลในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีส่วนช่วยให้มารดาปฏิบัติพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ดี

1.2 บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขที่รับผิดชอบสอนสุขศึกษาแก่มารดาในระยะตั้งครรภ์และระยะหลังคลอด ควรเน้นความสำคัญของการสอนสุขศึกษาในเรื่อง การอุ้มทารกให้เรอ ภายหลังการให้นม เพื่อป้องกันภาวะท้องอืดและทารกสำรอกนม การปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการเกิด

ห้วนนมแตก เช่น ไม่ควรดึงห้วนนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดูดนม ควรสอนวิธีการนำห้วนนมออกจากปากทารกอย่างถูกต้อง และประโยชน์ของนมแม่ในบางเรื่อง เช่น การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้แม่มีรูปร่างดี ไม่อ้วน และแม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านมน้อยกว่าแม่ที่เลี้ยงด้วยนมผสม เนื่องจากพบว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่มารดาตอบผิดมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เช่น ความเชื่อ ความต้องการในการมีบุตร เป็นต้น หรือการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้ จึงควรพัฒนาโปรแกรมแรงสนับสนุนทางสังคมต่อความสำเร็จในการเลี้ยง ลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหรือมารดากลุ่มอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา คำดี. 2537. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาที่ทำงานนอกบ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลแม่และเด็ก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กนิรี ชัยสวรรค์และคณะ. (2554). ปัจจัยทำนายภาวะซึมเศร้าหลังคลอดในมารดาวัยรุ่น. วารสารพยาบาลศาสตร์. ปีที่ 29. ฉบับที่ 4. หน้า 61-69.
- จำเนียร แสงภา. (2535). คู่มือส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในโรงพยาบาลแม่และเด็ก. โรงพยาบาลแม่และเด็กเชียงใหม่: เชียงใหม่.
- จิรา ขอบคุณ, ภัทรกร สฤษชสมบัติ และ นฤมล ชูริ้ง. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยุติครบ 6 เดือน. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ เรื่อง กำลังคนด้านสุขภาพกับการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์. วันที่ 2-4 มิถุนายน 2553.
- จิรศักดิ์ เจริญพันธ์ และเฉลิมพล ต้นสกุล. (2550). พฤติกรรมสุขภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา: มหาสารคาม.
- ชมนมพร นิตยวิบูลย์. 2541. ผลของการให้คำแนะนำอย่างมีแบบแผนแก่หญิงตั้งครรภ์ต่อความสามารถตนเองและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาภายหลังคลอดโรงพยาบาลแพรว วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นนุช ต้นทะรา. 2543. ความพร้อมและการยอมรับของมารดาครรภ์แรกหลังคลอดในการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดา ที่โรงพยาบาลแมคคอร์มิค จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์ มนปรางค์. 2542. ปัจจัยที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. สารนิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บวร งามสิริอุดม. (2547). Breastfeeding in Thailand Policy, Strategy and What Expectation from Pediatrician. กุมารเวชสาร. ปีที่ 11. ฉบับที่ 2. หน้า 110-112.
- พิมเดือน ดอนสระ. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมารดาที่ได้รับการผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สุขศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แพรวพรรณ พลตรี. 2541. ปัจจัยที่มีผลต่อระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

- มะลิวัลย์ ยาม โสภากา. 2536. การสำรวจความเชื่อและพฤติกรรม การเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดถึง 6 เดือนของมารดาในเขตจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เยาวลักษณ์ สงค์เศรษฐกุล. 2536. การดูแลตนเองของหญิงหลังคลอดในชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การวิจัยเชิงคุณภาพ. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. นานมีบุ๊ค: กรุงเทพมหานคร.
- รัตนาวดี บุญญาประภา. (2536). ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาในเขตชนบทภาคเหนือของประเทศไทย. พยาบาลสาร. ปีที่ 20. ฉบับที่ 3. หน้า 40-45.
- วรพันธุ์ พิไชยแพทย์. (2533). คุณสมบัติของนมแม่. ใน สมชาย คุณรงค์เดช, ภาณี เต็มเจริญ, ดวงพร แก้วศิริ, & รุจิรา มังคละศิริ (บรรณาธิการ), คู่มือการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. หน้า 27-30. ชัยเจริญ: กรุงเทพมหานคร.
- วรรณวิมล วิเชียรฉาย, ทิพวรรณ ลีมีประไพพงษ์ และจันทร์มาศ เสาวรส. 2549. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือนหลังคลอดของหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ ณ โรงพยาบาลพระปกเกล้า. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี.
- วรัญญา กมลคร และสันติ กมลคร. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยาวนาน 6 เดือนของมารดาหลังคลอดในเขตรับผิดชอบสถานีอนามัยหนองบัวอำเภอนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. ปีที่ 1. ฉบับที่ 2. หน้า 57-65.
- วันทนี ชวพงศ์. 2540. การศึกษาเปรียบเทียบผลการแก้ไขภาวะหัวนมสั้นในหญิงตั้งครรภ์และการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายหลังคลอด. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธาณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเอกการพยาบาลสาธาณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วีระพงษ์ ฉัตรานนท์. (2536). ความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. ใน เอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข. หน้า 23-29. รุ่งศิลป์การพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
- ศศิธารา น่วมภา และคณะ. (2556). ปัจจัยส่วนบุคคล เวลาที่เริ่มให้นมแม่ และการสนับสนุนจากพยาบาลในการทำนวยความสำเร็จในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวก่อนจำหน่ายในมารดาหลังผ่าตัดคลอด. วารสารพยาบาลศาสตร์. ปีที่ 31. ฉบับที่ 2. หน้า 49-59.
- ศิริธร พลายชุม, เทียมสร ทองสวัสดิ์ และ ลาวัลย์ สมบูรณ์. (2555). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาวัยรุ่น. พยาบาลสาร. ปีที่ 39. ฉบับที่ 2. หน้า 79-87.

- ศิริวรรณ ทুমเชื้อ และ วันเพ็ญ กลุณริศ. (2549). การศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค พฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ระหว่างมารดาหลังคลอดครรภ์แรกและครรภ์หลังในโรงพยาบาลสระบุรี. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่องจากงานประจำสู่งานวิจัย. วันที่ 25-26 เมษายน 2550. โรงแรมเอเชียแอร์พอร์ต: ปทุมธานี.
- สมพิศ ใยสุน. (2536). การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. วารสารพยาบาลกองทัพบก. ปีที่ 11. ฉบับที่ 3. หน้า 9-13.
- สาวิกา หัสดีเสวี. 2537. กระบวนการและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่: กรณีศึกษาในมารดาวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. อรุณการพิมพ์: กรุงเทพฯ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน จำแนกตามภาค และจังหวัด พ.ศ. 2539-2556. (ออนไลน์): แหล่งที่มา: <http://www.service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries11.html>
- สุกัญญา แสงตุ่น. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงทารกด้วยนมมารดาของมารดาทารกน้ำหนักน้อย ในโรงพยาบาลของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชา จันทน์เอม. (2542). จิตวิทยาพัฒนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช: กรุงเทพมหานคร.
- สุพัตรา สุทธิประภา. 2544. การสนับสนุนของที่ทำงานในการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาในมารดาที่ทำงานนอกบ้าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภาวดี เหลืองขวัญ. 2536. การอยู่ไฟและปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรเกียรติ์ อาษาอนุภาพ. (2533). นมแม่หายไปไหน. คลินิก ปีที่ 6. ฉบับเดือนกุมภาพันธ์. หน้า 79.
- สุอริย์ อ้นตระการ. (2543). การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. ใน มานี ปิยะอนันต์, ชาญชัย วันทนาศิริ, สิงห์เพชร สุขสมปอง & มงคล เบญจาทิบาล (บรรณาธิการ). สูติศาสตร์. หน้า 547-567. พี เอ ลีฟวิ่ง: กรุงเทพมหานคร.

- อรพรรณ พงษ์ภักดี. (2533). การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ประสบความสำเร็จ ใน สมชาย คุณรงค์เดช, ภาวดี เต็มเจริญ, ดวงพร แก้วศิริ & รุจิรา มังคละศิริ (บรรณาธิการ), คู่มือการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่. หน้า 49-51. ชัยเจริญ: กรุงเทพมหานคร.
- อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท. (2542). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร.
- อัจฉรา มาสมาลัย, วาสนา จิตติมา, ลาวัณย์ ผลสมภพ และจินดา ลัทธลภกุล. 2544. รายงานการวิจัย การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในระยะหลังคลอด. วารสารพยาบาลศาสตร์. ปีที่ 19. ฉบับที่ 4. หน้า 55-65.
- Beckholt, A. P. (1990). Breast milk for infant who cannot breastfeed. JOGNN. Volume 19. Issue May/June. pp. 216-220.
- Carballo, M. & pelto, G.H. (1991). Social and psychological factors in breast-feeding. In F. Falkner (Ed.). Infant and child nutrition worldwide: Issues and perspectives. pp. 175-188. CRC Press: U.S.A.
- Chua, S. et al. (1994). Influences of breastfeeding and nipple stimulation on postpartum uterine activity. BrJObstet Gynaecol, Number 101. pp. 804-805.
- Clifford, T.J. Campbell M.K., Speechley K.N., & Gorodzinsky F. (2006) Factor influencing full breastfeeding in a southwestern Ontario community: assessment at 1 week and at 6 months postpartum. J Hum Lact. Volume 22. No. 3. pp. 292-304.
- Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences. (2nd ed). Lawrence Erlbaum Associates: New Jersey.
- Cunningham, F. G., Leveno, K. J., Bloom, S. L., Hauth, J. C., Gilstrap III, L. C., & Wenstrom, K. D. (2005). Williams Obstetrics. (22nd ed.). McGraw Hill: New York.
- Davis, J.H., Bruker, M.C., & MacMullen, N.J. (1998). A study of mother's postpartum teaching priorities. MCN. Volume 17. Issue Spring. pp. 41-50.
- Gimeno, S., & De souza, J. (1997). IDDM and milk consumption : A case control study in Sao Paulo, Brazil. Diabetes Care. No. 20. pp.1250-1260.
- Klaus, M. H., & Kennell. J. H., (1982). Parent-infant bonding. (2nd ed). Mosby: St. Louis.
- Lawrence, R. A. (1999). Breastfeeding: A guide for medical profession. (5th ed.) Mosby: St. Louis.
- Oddy, W. et al. (1999). Association between breastfeeding and asthma in 6 year old children: Finding of prospective birth cohort study. British Medical Journal. No. 319. pp. 815-819.

- Pender, N. J. & Pender, A. R. (1987). Health promotion in nursing practice. (2nd ed). Appleton & Lange: Norwalk.
- Righard, L. (1996). Early enhancement of successful breast-feeding. An international journal of health development. No. 17. pp. 92-97.
- Scraia, P.D., Grummer-Strawn, L.M., & Fein, S.B. (1997). A longitudinal analysis of infant Morbidity & the extent of breast feeding in the United States. Pediatrics. Volume 99. No 6.
- Sweet, B.R. and Train, D. (1997). Mayes Midwifery: A textbook for midwives. Bailliere Tindall: London.
- Vonkries, R. et al. (1999). Breastfeeding and obesity : Cross sectional study. British Medical Journal. Volume 319. No. 7203. pp. 147-150.
- WHO – World Health Organization (2001). The Optimal duration of Exclusive Breastfeeding: Results of a WHO systematic review. World Health Organization: Geneva.
- Willson, A., Forsyth, J., Greene, S., Irvine, L., Hau, C., & Howie, P. (1998). Relation of infant diet to childhood health: Seven year follow-up of cohort of children Dundee infant study. British Medical Journal. No. 316. pp. 21-25.
- Ziegel, E.E., & Cranley, M.S. (1984). Obstetric Nursing. (8th ed.). Macmillan: New York.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้สมบูรณ์

1. ท่านมีอายุ.....ปี (นับถึงวันตอบแบบสอบถาม)

2. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ	☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า
☐ อนุปริญญา	☐ อื่นๆ (ระบุ).....

3. อาชีพหลักของท่าน

☐ ไม่ได้ทำงาน	☐ เกษตรกรรม
☐ รับจ้าง	☐ ค้าขาย
☐ อื่นๆ (ระบุ).....	

4. รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย.....บาท/เดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ในช่องตัวเลือกที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1 คำตอบ

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่	ไม่ทราบ
1. นมแม่มีสารอาหารที่ครบถ้วนและเหมาะสมกับทารกมากที่สุด			
2. นมแม่ทำให้ทารกท้องผูก เพราะย่อยยากกว่านมผสม			
3. นมแม่สามารถเลี้ยงทารกได้นาน 6 เดือน โดยไม่ต้องให้อาหารเสริม			
4. การที่แม่ให้ลูกดื่มนมบ่อยๆ จะทำให้หัดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น			
5. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จะทำให้แม่มีรูปร่างดี ไม่อ้วน			
6. แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านม <u>น้อยกว่า</u> แม่ที่เลี้ยงลูกด้วยนมผสม			
7. น้่านมเหลืองที่ออกมาใน 1-3 วันแรกหลังคลอดเป็นน้่านมที่ไม่มีประโยชน์			
8. การที่แม่ได้เห็น ได้ยินเสียง และได้กอดสัมผัสทารกสามารถกระตุ้นการหลั่งน้่านมได้			
9. แม่ควรให้ลูกดื่มนมภายใน 1 ชั่วโมงหลังคลอด ถึงแม้น้่านมแม่ยังไม่ไหล			
10. แม่ที่มีเต้านมใหญ่จะมีน้่านมมากกว่าแม่ที่มีเต้านมเล็ก			
11. ความเครียดของแม่จะทำให้น้่านมออกน้อยกว่าปกติ			
12. ก่อนและหลังให้นม แม่ควรทำความสะอาดเต้านมและหัวนมทุกครั้ง			
13. แม่สามารถให้นมลูกในท่านั่งหรือท่านอนก็ได้			
14. ขณะที่ให้ลูกดื่มนมควรให้เหงือกลูกกดบริเวณลานนม น้่านมจึงจะไหลดี			
15. แม่ควรให้ลูกดื่มนมสลับกันทั้ง 2 ข้าง นานข้างละ 10-20 นาที ทุกครั้ง			
16. หากแม่ดึงหัวนมออกจากปากลูกในขณะที่ลูกดื่มนม จะทำให้หัวนมแตก			
17. ภายหลังลูกดื่มนมจนอิ่มแล้ว ควรไล่ลมให้ลูกเสมอทุกครั้ง เพื่อป้องกันอาการท้องอืด			
18. ภายหลังให้นมแม่ ควรให้ลูกกินน้ำตาม เพื่อล้างคราบน้ำนมในปากลูก			
19. เมื่อแม่มีอาการคัดตึงเต้านม ควรงดให้ลูกดื่มนมแม่			
20. ในระยะเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แม่ควรดื่มน้ำชา กาแฟ เพราะจะทำให้มีแรงมากขึ้น			

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ในช่องตัวเลือกที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1 คำตอบ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. แม่ทุกคนสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้					
2. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้ท่านรู้สึกมีความเป็นแม่โดยสมบูรณ์					
3. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นสิ่งที่ท่านภาคภูมิใจ					
4. การให้ลูกดูดนม ทำให้ท่านมีความสุข					
5. เด็กที่เลี้ยงด้วยนมแม่ จะมีสุขภาพดีกว่าเด็กที่เลี้ยงด้วยนมผสม					
6. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทำให้ร่างกายแม่กลับสู่สภาพเดิมได้เร็วขึ้น					
7. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้เกิดความผูกพันระหว่างแม่ลูก					
8. การให้ลูกดูดนม จะทำให้เต้านมแม่หย่อนยาน					
9. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย					
10. แม่ที่มีฐานะดีควรเลี้ยงลูกด้วยนมผสม					
11. นมแม่มีประโยชน์มากกว่านมผสมที่มีราคาแพง					
12. แม่ที่มีหัวนมเล็กไม่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้					
13. การให้ลูกดูดนมแม่ เป็นสิ่งที่น่าอาย					
14. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นเรื่องยุ่งยาก					
15. แม่ที่มีรูปร่างผอมบางไม่ควรเลี้ยงลูกด้วยนมแม่					
16. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เป็นสิ่งที่ล้าสมัย					
17. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ จะทำให้สุขภาพของแม่ทรุดโทรมลง					
18. การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทำให้แม่ไม่ได้พักผ่อน					
19. แม่ที่มีเต้านมเล็กสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้					
20. การเลี้ยงลูกด้วยนมตนเอง ทำให้ท่านรู้สึกว่าตัวเองมีค่า					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ในช่องตัวเลือกที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1 คำตอบ

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. พยาบาลนำบุตรมาดูนมท่าน ภายใน 1 ชั่วโมงหลังคลอด					
2. พยาบาลแนะนำให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อย่างเดียวนาน 6 เดือน					
3. ท่านได้รับเอกสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงลูก ด้วยนมแม่จากพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่					
4. พยาบาลแนะนำท่านไม่ให้ใช้นมขวดและหัวนม หลอกแก่ลูก					
5. พยาบาลให้คำแนะนำเกี่ยวกับประโยชน์ของการ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และวิธีการให้นมแก่ท่าน					
6. พยาบาลคอยเตือนและกระตุ้นให้ท่านให้นมบุตร บ่อยๆ ทุก 2-3 ชั่วโมงหรือเมื่อลูกต้องการ					
7. พยาบาลกล่าวชมเชย เมื่อท่านให้นมลูกได้อย่างถูกต้องวิธี					
8. พยาบาลให้คำแนะนำแก่ท่านเป็นอย่างดี เมื่อท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการให้นมลูก					
9. สามีหรือญาติสนับสนุนให้ท่านเลี้ยงลูกด้วยนมแม่					
10. สามีหรือญาติช่วยจัดเตรียมอาหาร/เครื่องดื่ม ที่มีประโยชน์ให้ท่านรับประทาน เพื่อสร้างน้ำนม					
11. สามีหรือญาติช่วยเหลือในการจัดสถานที่และ คอยช่วยเหลือในขณะที่ท่านกำลังให้นมลูก					
12. สามีและญาติแนะนำให้ท่านพักผ่อนและทำจิตใจ ให้สบาย					
13. สามีหรือญาติพูดและให้กำลังใจท่านใน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่					
14. สามีหรือญาติสนใจรับฟังปัญหาของท่านเกี่ยวกับ การให้นมลูก					
15. สามีหรือญาติช่วยเหลือในการทำกิจกรรมอื่นๆ เพื่อให้ ท่านให้นมลูกได้อย่างเต็มที่ เช่น ซักผ้าอ้อม การเตรียม เอกสารแจ้งเกิดบุตร เป็นต้น					

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ในช่องตัวเลือกที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน เพียงข้อละ 1 คำตอบ

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านล้างมือให้สะอาดก่อนให้นมลูก					
2. ขณะให้นมลูกในท่านั่งหรือท่านอน ท่านรู้สึกผ่อนคลาย ไม่เกร็งส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย					
3. ท่านอุ้มลูกโดยให้ลำตัวลูกตะแคงหน้าเข้าหาอกแม่ ท้องแนบท้อง ปากลูกอยู่ตรงกับหัวนม และศีรษะอยู่ สูงกว่าลำตัวเล็กน้อย					
4. ท่านพยุงเต้านมโดยใช้นิ้วหัวแม่มืออยู่ด้านบน ส่วนอีกสี่นิ้วประคองเต้านมอยู่ด้านล่าง ใช้นิ้วชี้ริมฝีปากล่างของลูก เมื่อทารกอ้าปากจะเคลื่อนศีรษะลูกเข้าหาหัวนมและให้อมลึกถึงลานนม					
5. ท่านให้ลูกดูดนมสลับกันทั้ง 2 ข้าง นานข้างละ 10-20 นาที					
6. เมื่อต้องการถอนนมออกจากปากลูก ท่านใช้นิ้วกดปลายคางเบาๆ หรือใช้นิ้วก้อยสอดเข้าข้างมุมปากลูก เพื่อให้ลูกคายหัวนมออก					
7. ขณะดูดนม ปลายจมูกของลูกอยู่ชิดเต้านมเหลือช่องหายใจทางปีกจมูก					
8. ขณะดูดนม ริมฝีปากบนและล่างของลูกหุ้มลานหัวนมอย่างกระชับ					
9. ขณะดูดนม ลิ้นและเหงือกของลูกงับอยู่บริเวณใต้ลานหัวนมเพื่อรีดน้ำนมเข้าปาก					
10. ขณะลูกดูดนม คางของลูกแนบกับเต้านมท่าน					
11. ขณะลูกดูดนม แก้มลูกป่องไม่บุ๋ม					
12. ลูกดูดนมเป็นจังหวะสม่ำเสมอ ไม่ได้ยื่นเสียงดัง นอกจากเสียงกลืนน้ำนม					
13. หลังให้นม ท่านได้ลมให้ลูกเรอ					
14. หลังดูดนม ลูกหลับนิ่ง สงบ ไม่ร้อง					
15. หลังดูดนม ลูกนอนหลับได้นานกว่า 1 ชั่วโมง					

ภาคผนวก ข
เอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์

เอกสารรับรองโครงการวิจัยในมนุษย์
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
ขอรับรองว่า

โครงการ   ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความเสี่ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดใน
 โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

โครงการเลขที่ของผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์   --

ชื่อหัวหน้าโครงการ   อาจารย์ลักขณา สุวะจันทร์

สังกัด   สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัวและผดุงครรภ์ สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์

โครงการได้มาตรฐานทางวิชาการ ไม่ขัดต่อหลักจริยธรรมสากล และเป็นไปตามคำประกาศเฮลซิงกิ

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการที่เสนอได้ ณ วันที่ 20 มิ.ค. 2555

ลงชื่อ.....

(แพทย์หญิงพยอม บุรณลิน)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ใบรับรองมีระยะเวลา 1 ปีหลังจากวันที่อนุมัติ

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 สำนักงาน : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 โทรศัพท์ 0-4422-4757
 โทรสาร 0-4422-4750

คำเตือน การขอขยายเวลาการรับรองโครงการวิจัยต้องดำเนินการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ก่อนวันหมดอายุตามที่กำหนดไว้ในใบรับรอง

Ethics Committee

For

Researches Involving Human Subjects, Suranaree University of Technology

.....

Title of Project : Factors Influencing Breast Feeding Behaviors of Postpartum Adolescent Mothers in Maharat Nakhonratchasima Hospital

Pharmaceutical Protocol Number : --

Principal Investigator : Lakkhana Suwachan, Lecturer

Department : School of Family Health and Midwifery Nursing, Institute of Nursing

The aforementioned project has been reviewed and approved by Ethics Committee for Researches Involving Human Subjects, based on the Declaration of Helsinki.

Payom Buranasin Chairman
 (Ms. Payom Buranasin, M.D.)

Ethics Committee for Researches Involving Human Subjects,
 Suranaree University of Technology

Date of Approval 20 MAR 2012 (Valid for 1 year)

Ethics Committee for Researches Involving Human Subjects, Suranaree University of Technology

Office : Institute of Research and Development, Suranaree University of Technology

Tel. : 0-4422-4757

Fax. : 0-4422-4750

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

สำนักงานสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางคลินิก: ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา 49 ถ.ช้างเผือก ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

Maharat Nakhon Ratchasima Hospital Institutional Review Board (MNRH IRB)

Clinical Research Support Office: Medical Education Center. Maharat Nakhon Ratchasima Hospital, 49 Chang Phueak Rd., Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, 30000, THAILAND. Tel. & Fax. + 66 44 295614-5 E-mail irb@mnrh.in.th

เลขที่ใบรับรอง 035/2012

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน

โครงการวิจัยเรื่อง : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดใน
โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

ผู้วิจัย : นางสาวลัดดา สุวะจันทร์

หน่วยงานที่สังกัด : สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ได้ผ่านการรับรองในแง่จริยธรรม โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) และหลักเกณฑ์การปฏิบัติการวิจัยทางคลินิกที่ดี (ICH-GCP) โดยให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องข้างต้นได้

โดยให้ผู้วิจัยรับเงื่อนไขที่เสนอดังต่อไปนี้

1. ให้ส่งรายงานความก้าวหน้าทุก 6 เดือน
2. ให้แจ้งคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน ในกรณีที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงการวิจัยหรือหยุดโครงการก่อนกำหนด
3. รายงานเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงหรือที่ไม่คาดคิด
4. รายงานเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด
5. รายงานข้อมูลข่าวสารที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนควรได้รับระหว่างดำเนินการวิจัย
6. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัย

รับรองวันที่ : 20 กรกฎาคม 2555

หมดอายุวันที่ : 19 กรกฎาคม 2556

(นายนิพัทธ์ สีมาจอร์)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

(นางเพ็ญศิริ เลอมานูร์รัตน์)

รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาระบบบริการ และสนับสนุนบริการสุขภาพ รักษาการในตำแหน่ง
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

สำนักงานสนับสนุนการศึกษาวิจัยทางคลินิก: ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา 49 ถ.ช้างเผือก ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

Maharat Nakhon Ratchasima Hospital Institutional Review Board (MNRH IRB)

Clinical Research Support Office: Medical Education Center. Maharat Nakhon Ratchasima Hospital, 49 Chang Phueak Rd., Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, 30000, THAILAND. Tel. & Fax. + 66 44 295614-5 E-mail irb@mnrh.in.th

Number 035/2012

Certificate of Approval

Protocol title : Factors influencing breast feeding behaviors of postpartum adolescent mothers in Maharat Nakhon Ratchasima Hospital

Protocol no. : -

Document of approval/acceptance:

1. MNRH IRB Submission Form
2. Research Proposal Thai version
3. Questionnaire
4. Participation Information Sheet
5. Inform consent form
6. Investigator's Curriculum Vitae
7. Budget

Principal investigator: Miss. Lakkhana Suwachan

Research site: Maharat Nakhon Ratchasima Hospital

Date of meeting: 20 July 2012

Date of approval: 20 July 2012

This is to certify that Institutional Review Board, Maharat Nakhon Ratchasima Hospital Ethics Committee is in full compliance with Declaration of Helsinki and the International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice (ICH-GCP), and approved the study above.

Expired date: 19 July 2013

(If available)

Signature: Nipat Sim

(Nipat Simakachorn, MD)

Chairman of Institutional Review Board

Signature: Permsiri

(Permsiri Lermanworarat, MD)

Deputy Director of Maharat Nakhon Ratchasima Hospital

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือวิจัย
ในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของมารดาวัยรุ่นหลังคลอดใน
โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประไพรัตน์ แก้วศิริ
หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลมารดาและทารก
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม มหาวิทยาลัยนครพนม
2. อาจารย์น้ำฝน ไวยวงค์กร
ภาควิชาการพยาบาลมารดาทารก
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครนครราชสีมา
3. คุณอรทัย ทรงผาสุข
พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ หัวหน้างานฝากครรภ์
โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ 17 จังหวัดสุพรรณบุรี
4. คุณจันทร์ดา ว่องวัฒนกุล
พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ ตึกสูติรีเวชกรรม โรงพยาบาลวชิรพยาบาล
5. คุณทัศนีย์ การวัฒน์
พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการ ตึกสูติกรรม โรงพยาบาลเสนา จังหวัดอยุธยา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางลักขณา ไชยนอก (Mrs. Lakkhana Chainok)
 ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ สาขาการพยาบาลครอบครัวและผดุงครรภ์
 สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 วัน เดือน ปีเกิด 10 ตุลาคม 2523
 สถานที่เกิด จังหวัด นครราชสีมา
 ที่อยู่ติดต่อได้ สำนักวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
 111 ถนนมหาวิทยาลัย ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง นครราชสีมา
 โทรศัพท์ 044-223513 โทรสาร 044-223506
 E-mail: lakkhana@sut.ac.th

ประวัติการศึกษา

- 2551 พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลมารดาและทารกแรกเกิด
 คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
 2545 พยาบาลศาสตรบัณฑิต
 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา

ผลงาน

Nareeluk Suwannobol and **Lakkhana Suwathan.** (2012). The Practical Delivery Room Experience of Nursing Students at Suranaree University of Technology. Proceeding ในการประชุมระดับนานาชาติที่มี peer review ในการประชุม Word Academy of Science, Engineering and Technology ที่ประเทศอิตาลี ระหว่างวันที่ 14-16 พฤศจิกายน 2555 (นำเสนอ oral presentation)

ลักขณา สุวะจันทร์, จันทิมา ขนบดี และจรัสศรี ชีระกุลชัย. (2551). ความต้องการการดูแลการรับรู้พฤติกรรมการดูแล และความพึงพอใจในพฤติกรรมดูแลที่ได้รับจากพยาบาลของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น. วารสารการพยาบาล. ปีที่ 10. ฉบับที่ 2. หน้า 16-28.

ประไพรัตน์ แก้วศิริ, **ลักขณา สุวะจันทร์** และมณีนรัตน์ เพิ่มชาติ. (2549). ความพึงพอใจของผู้คลอดต่อการพยาบาลที่ได้รับจากนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม. วารสารการศึกษาพยาบาล. ปีที่ 17. ฉบับที่ 3. หน้า 85-95.